

RAPORT
Warszawa, październik 2021

Formy edukacji zdalnej w czasie pandemii COVID-19

Grzegorz Catek

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

CENTRUM
WSPÓLPRACY
IDIALOGU

EDUKACJA ZDALNA

W czasie pandemii COVID-19 w systemie edukacji można wyróżnić kilka okresów:

- ◆ od 11 marca 2020 do 24 marca 2020 – okres zawieszenia pracy w publicznych i niepublicznych jednostkach systemu oświaty;
- ◆ od 25 marca 2020 do 26 czerwca 2020 (czyli do końca roku szkolnego 2019/2020) – **I okres** nauczania zdalnego;
- ◆ od 1 września 2020 (czyli od początku roku szkolnego 2020/2021) do 3 stycznia 2021 – **II okres** nauczania zdalnego;
- ◆ od 18 stycznia 2021 do 30 maja 2021 – **III okres** nauczania zdalnego.

CELE

Celem prowadzonych badań było poznanie opinii rodziców uczniów na temat nauczania zdalnego w czasie pandemii COVID-19, w szczególności na temat form edukacji zdalnej, problemów z nią związanych oraz jej dobrych stron.

METODOLOGIA

Badania zostały przeprowadzone wśród rodziców dzieci w wieku szkolnym, z wykorzystaniem ankiety internetowej (technika CAWI), w której oprócz pytań zamkniętych znalazło się miejsce na swobodną wypowiedź badanego. Przeprowadzone zostały cztery badania według tego samego kwestionariusza:

Badanie 1 „Rodzice o miesiącu zdalnej szkoły”

- ◆ termin realizacji: 24–27.04.2020;
- ◆ liczba badanych (N): 8250;
- ◆ liczba wypowiedzi swobodnych: 2530.

Badanie 2 „Rodzice o zdalnej edukacji – przed nowym rokiem szkolnym”

- ◆ termin realizacji: 27–31.08.2020;
- ◆ liczba badanych (N): 2880;
- ◆ liczba wypowiedzi swobodnych: 681.

Badanie 3 „Rodzice o zdalnej szkole – jesień 2020”

- ◆ termin realizacji: 27.11–1.12.2020;
- ◆ liczba badanych (N): 4003;
- ◆ liczba wypowiedzi swobodnych: 1134.

Badanie 4 „Rodzice o zdalnej szkole na koniec roku szkolnego 2020/2021”

- ◆ termin realizacji: 19–25.06.2021;
- ◆ liczba badanych (N): 5012;
- ◆ liczba wypowiedzi swobodnych: 1462.

PIERWSZY MIESIĄC EDUKACJI ZDALNEJ

W pierwszym miesiącu edukacji zdalnej dominowały formy nauczania związane ze zlecaniem zadań do samodzielnego wykonania przez uczniów.

91% uczniów

Nauczyciele zlecali do wykonania zadania z podręcznika, zbioru zadań itp.

85% uczniów

Nauczyciele przesyłali przez internet materiały edukacyjne do samodzielnego zapoznania się.

83% uczniów

Nauczyciele zlecali do samodzielnego przeczytania określone strony w książce.

82% uczniów

Nauczyciele zlecali do wykonania różne prace, zadania (np. przygotowanie prezentacji, wypracowania).

81% uczniów

Nauczyciele przesyłali przez internet linki do materiałów edukacyjnych do samodzielnego zapoznania się.

59% uczniów zetknęło się z lekcjami na żywo.

PIERWSZY OKRES EDUKACJI ZDALNEJ

W pierwszym okresie edukacji zdalnej dominowały formy nauczania związane ze zlecaniem zadań do samodzielnego wykonania przez uczniów.

85% uczniów

Nauczyciele zlecali do wykonania zadania z podręcznika, zbioru zadań itp.

82% uczniów

Nauczyciele przesyłali przez internet materiały edukacyjne do samodzielnego zapoznania się.

81% uczniów

Nauczyciele zlecali do wykonania różne prace, zadania (np. przygotowanie prezentacji, wypracowania).

75% uczniów

Nauczyciele zlecali do samodzielnego przeczytania określone strony w książce.

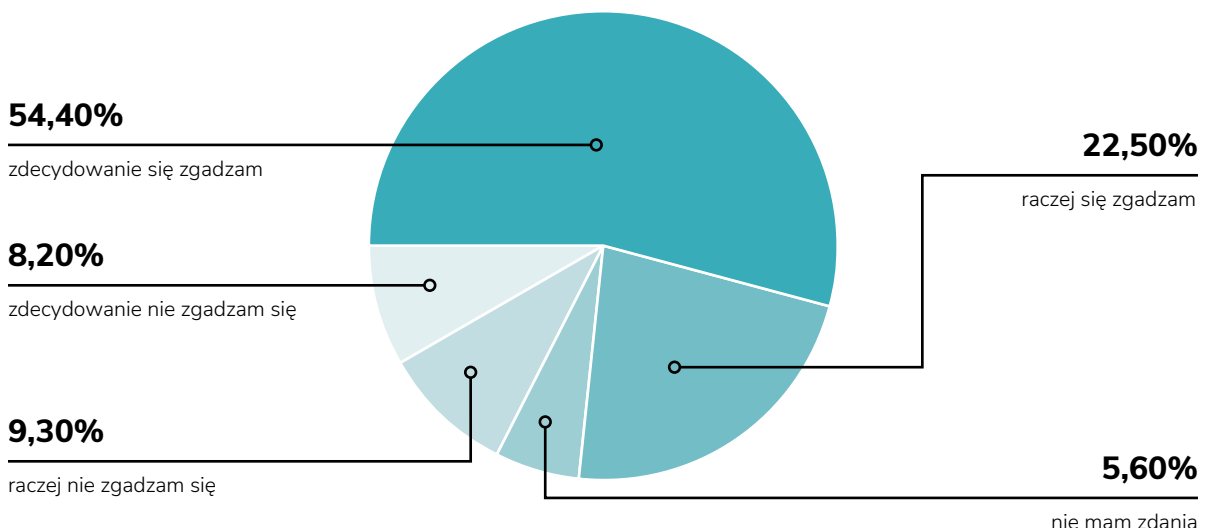
74% uczniów

Nauczyciele przesyłali przez internet linki do materiałów edukacyjnych do samodzielnego zapoznania się.

66% uczniów miało lekcje na żywo.

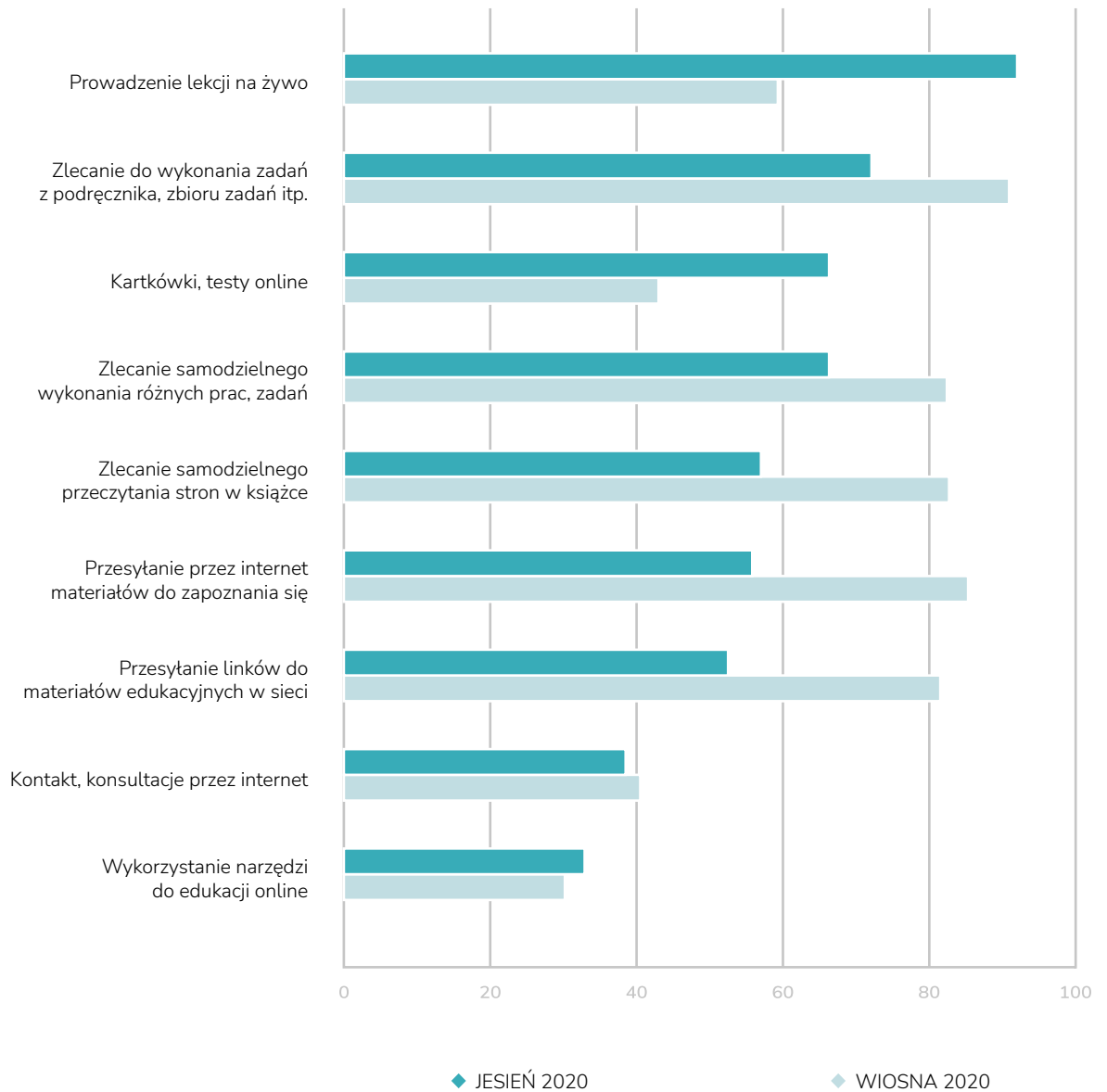
Badanie lato 2020

W dotychczasowym „nauczaniu zdalnym” więcej było zadawania uczniom zadań do wykonania, a mniej faktycznego uczenia ich przez nauczycieli.

DRUGI OKRES EDUKACJI ZDALNEJ

Jesienią 2020 nastąpiła znacząca zmiana w formach prowadzenia edukacji zdalnej – prowadzenie lekcji na żywo stało się najczęściej stosowaną formą nauczania, ograniczone zostało stosowanie różnych form zlecenia zadań uczniom.

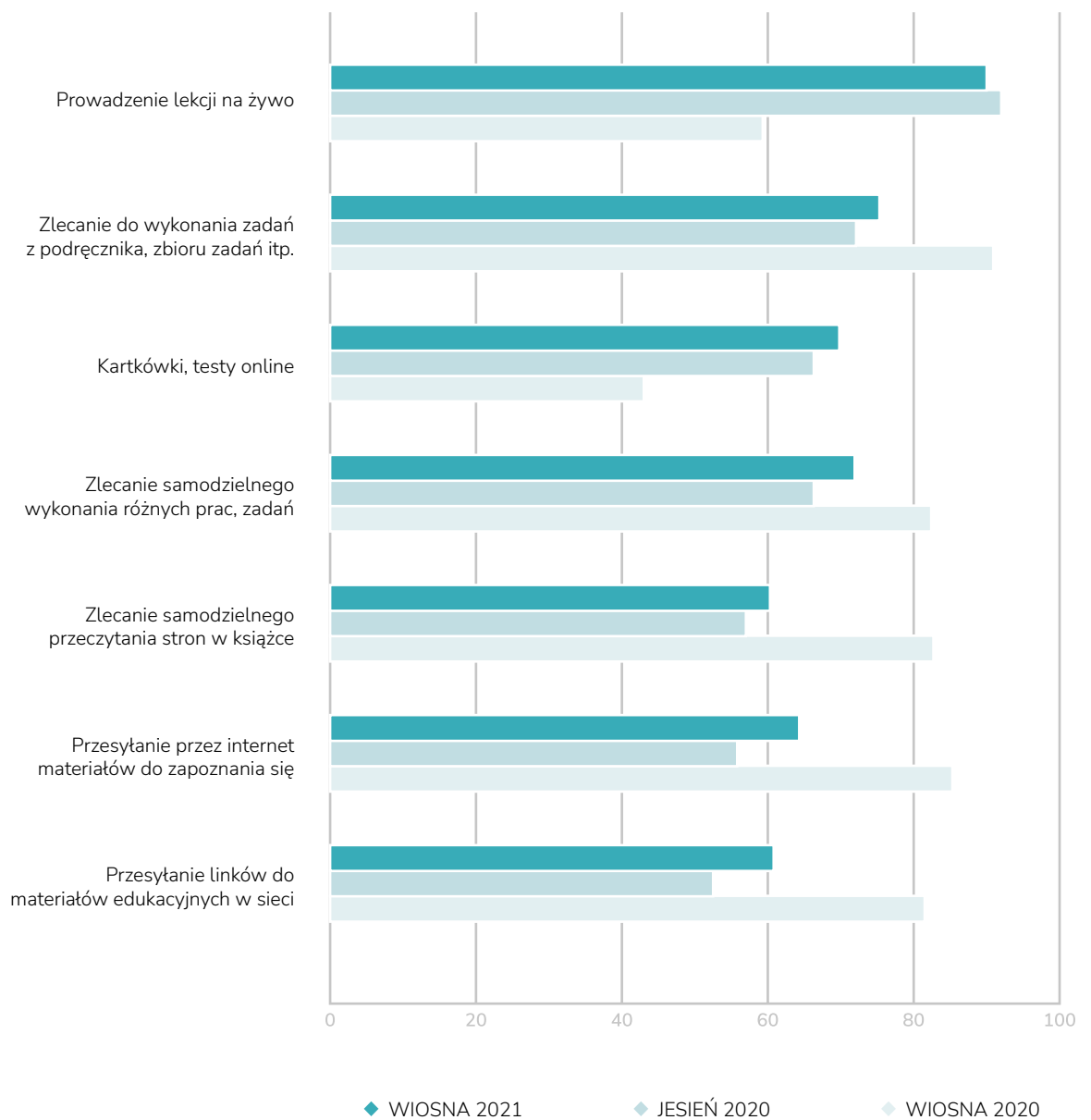

WIOSNA 2020 – JESIEŃ 2020 – WIOSNA 2021

Wiosną 2020 nauczanie zdalne polegało głównie na zleceniu prac do wykonania przez uczniów. Lekcje online były rzadkością.

Od jesieni 2020 nastąpiło powszechne przejście na naukę online, na żywo, z zastosowaniem różnych narzędzi online.

Najważniejsza zmiana w formach nauczania zdalnego dokonała się od wiosny do jesieni 2020, w kolejnych miesiącach różnice nie były już znaczące.

PARADOKS PRZEJŚCIA Z NAUKI PRZEZ ZADAWANIE NA NAUKĘ ONLINE

W pierwszych miesiącach nauczania zdalnego (wiosną 2020) dominującą formą nauczania było zlecenie zadań do wykonania, stron z podręczników do przeczytania, prac do wykonania samodzielnie przez uczniów.

Jesienią 2021 (i później) nastąpiła wyraźna zmiana w formach nauczania zdalnego. Dominować zaczęło prowadzenie lekcji szkolnych online w czasie rzeczywistym. Oznaczało to, że szkoły układały normalny (jak przed pandemią) plan lekcji, a uczniowie mieli obowiązek uczestniczyć w lekcjach – z tą różnicą, że odbywały się one nie w budynku szkoły, ale przez internet.

Zmianę form nauczania pomiędzy wiosną 2020 a jesienią 2020 można ocenić pozytywnie. Jednak wiąże się z nią **ważny paradoks dotyczący uboższych rodzin i rodzin wielodzietnych.**

Wiosną 2020, kiedy lekcji online było stosunkowo niewiele, braki sprzętu komputerowego czy dobrego dostępu do internetu nie były tak dokuczliwym problemem – nawet w przypadku posiadania jednego komputera w domu kilkoro rodzeństwa mogło mieć tak rozplanowane korzystanie z niego, że udało się wszystkim odrobić na bieżąco zadane lekcje.

Przez pół roku (od marca do września 2020) sytuacja sprzętowa wielu rodzin znacznie się poprawiła – za sprawą programów pomocowych i akcji organizowanych przez władze państwowe i samorządowe oraz organizacje pozarządowe.

Jesienią 2020 okazało się, że działania te były niewystarczające wobec powszechnego przejścia szkół na naukę online – zwłaszcza w odniesieniu właśnie do rodzin wielodzietnych. O ile bowiem wiosną 2020 rodzina z trójką czy czwórką dzieci mogła poradzić sobie, ucząc się z wykorzystaniem jednego komputera, o tyle prowadzenie lekcji online w trybie synchronicznym spowodowało, że wszystkie dzieci w jednym czasie musiały połączyć się z nauczycielem – każde z dzieci powinno zatem mieć własny komputer i najlepiej własny pokój.

PARADOKS:
**postęp – przejście polskiej szkoły na naukę online zdecydowanie
utrudniło możliwość korzystania z niej dzieciom w rodzinach
ubogich, a szczególnie w rodzinach wielodzietnych!**

REALIZACJA BADAŃ I OPRACOWANIE WYNIKÓW

Grzegorz Całek
Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW

PRZECZYTAJ WIĘCEJ

Całek, G. (2021). Wyzwania edukacji zdalnej przed jakimi stoją dzieci – perspektywa rodziców. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 20(2), 116–144.

Całek, G. (2021). Rodzice i nauczyciele o problemach pierwszych trzech miesięcy edukacji zdalnej. W: A. Mikołajczak, R. Chęciński (red.), *Wyzwania edukacyjne i psychologiczne okresu pandemii* (s. 10–28), Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu.

KONTAKT

**Grzegorz
Całek**

g.calek@uw.edu.pl

grzegorzcalek.pl

**Instytut Stosowanych
Nauk Społecznych
Uniwersytetu
Warszawskiego**

isns@isns.uw.edu.pl

isns.uw.edu.pl

facebook.com/ISNS.UW

**Centrum Współpracy
i Dialogu
Uniwersytetu
Warszawskiego**

kontakt@cwid.uw.edu.pl

cwid.uw.edu.pl

facebook.com/CWiDUW